

Egészségügyi jelentés az 1898-ik évről.

Dr. Lorx Sándor.

Ha a mai napon becses türelmüket és ezzel együtt szíves elnézésüket néhány rövid perczre igénybe venni bátorkodom, tesszem azt egyletünk egyik régi keletü határozatánál fogva egyrészt, másrészt pedig egyesületi titkárunk által történt hivatalos felszólítása folytán.

Rövid előadásom tárgya: a vármegyénk területén észlelt egészségi állapot a lefolyt 1898-iki évben.

Nincsen köztünk talán egy sem, a ki e tárgy előadásánál saját tapasztalatából merített következtések alapján, részletesebb felvilágosítással nem szolgálhatna. Hisz tudják Önök, hogy a fennálló magas rendeletek alapján, ez irányban jelentésem mintegy körül van írva, mert vonatkozhatik ez nem az összes megbetegedési alakokra, hanem csak a heveny fertőző korok terjesztésére és esetleges lefolyására.

Mind a mellett az általános közegészségi állapotot még is néhány szóval érintve, jelenthetem hogy az általános közegészségi állapot, a múlt 1898-iki évben kedvezőbb volt, az 1897-iki évben észlelt közegészségi állapotnál.

Tudomásom szerint a halálozási szám arány is kedvezőbb volt, sőt a mint a napi lapokból olvashattuk, a születések száma is szaporodást mutatott ki.

A megbetegedések számát tekintve, az általános közegészségi állapot látszólagos rosszabbulását nem vehetni tényleges hanyatlásnak, hanem talán csak megállapodásnak (stabilitás). Hisz köztudomású, hogy némely években minden kimutatható ok nélkül, a heveny fertőző kórok a gyermekek közt, inkább terjednek, míg más években azonos körülmények mellett nagyobb külterjedést nem mutatnak. A buvárok szerint nem volt meg a kedvező talaj.

A más években is szokványosan előforduló megbetegedési alakok, hatósági intézkedéseket igénybe nem vettek. Hatósági

intézkedéseket csupán a heveny fertőző kórok igényeltek, mely intézkedések az 1894. évi 91954 számú magas rendelet értelmében foganasítottak a lehetőségig.

Alaki tekintetben az évszaki idő változásoknak megfelelőleg, leggyakrabban a légző szervek úgy hurutos mint lobos elváltozásai voltak a túlnyomók, határozott erőteljes jeleggel és a legtöbb esetben kedvező lefolyással.

Az emésztési szervek bántalmai csak elvetve kerültek megfigyelésre s főleg a munkás osztály czélszerűtlen táplálkozásában, a nem ritkán még teljesen éretlen gyümölcs s más földi gumó fejletlen, az emésztő szerveket túlterhelő ételneműek élvezetében indokolva voltak.

Vérkeringési bántalmak ritkán voltak észlelhetők, mint önálló megbetegedések és főleg előre ment csúzos bántalmak utóbajaiként vonták magukra az orvos figyelmét.

Idegcs bántalmak csak a tavaszi időjárás változásának gyakoriságában, nem külömben a kezdődő téli időszak megbízhatlan légváltozások által idéztettek elő.

Váltóláz, malária, valamint trachoma is, mint önálló megbetegedések a megye területén észlelteni nem szoktak. Tájékozódva azok valamennyien ismeretlenek. Az itt ott még is előfordult ily alakú egyes megbetegedések más vidékről — Alföld, Árva, Túrócsmegye, Amerika stb — hurczoltattak be, de kedvező talajra nem akadtak s csak gyorsan ismét megszűntek.

A trachoma megbetegedések legnagyobb contigensét az Amerikából haza érkező munkások képezik, kik itt rendes orvosi kezelést keresve, nem ritkán teljesen meg is gyógyulnak.

Mielőtt jelentésem e fejezetét berekeszteném, kötelességemnek tartom még felemlíteni azon kóralakot, mely az orvosi tudomány mai álláspontjának megfelelőleg, a heveny fertőző kórok sorába tartozik, s melynek számszerű kimutatását a mai napig felsőbb helyről még nem követelik. Értem az ú. n. orosznáthát vagy Influenzát. Önök mindnyájan mint gyakorló orvosok, sokkal jobb képét nyújthatnak e kór keletkezésének, elterjedésének s lefolyásának módjáról, minek folytán netalán vitatásnak tért engedve, röviden csak azt jelentem, hogy e kór a múlt évben sokkal kisebb számban, enyhébb jeleggel és kedvezőbb lefolyással volt tárgya az orvosi megfigyelésnek, mint az 1889-iki és 1891-iki évben.

Röviden vázolván az általános közegészségi állapotot, átmegetek jelentésem második fejezetéhez, mely a heveny fertőző kórok terjedését elővezetni akarja.

Már az év legelső napjaiban egyes községekben heveny fertőző kórok fordultak elő, melyek daczára a foganatosított óvintézkedéseknek, itt-ott nagyobb kiterjedést nyertek.

Általánosságban azt lehetett tapasztalni, hogy a heveny fertőző kórok némelyike egyes községekben nagyobb külterjedést nyertek, belterjedésre azonban eléggé enyhe és kedvező lefolyást tanúsított. Kivételt ez irányban csak ott lehetett észlelni, hol a helyi viszonyok különben is kedvezőtlenek s a hol a művelődés hiánya folytán, balfelfogás, álhit és babona vitték a főszerepet úgy a betegek kezelésénél, mint az óvintézkedések foganatosításánál.

A hatósági intézkedések fájdalom nem mindég akadtak buzgó eljárásra s azok helyes kivitelére. Hogy akadnak még ma is előharczosok, kik az óvintézkedések meddőségében hisznek, azon csudálkozni alig ha lehet.

Mind ezeknek köszönhető volt, hogy némely községben rövid 3—4 nap alatt az összes iskolásoros gyermekek egy és ugyanazon betegségben sýnylódtek s az iskolákat bezáratni kellett annyival is inkább, mivel a számos megbetegedések miatt a tantermek üresek maradtak.

A mai jelentésem mellékletéül bemutatott részletes kimutatás biztos képét nyújtja a heveny fertőző kórok terjedésének, mely nagyában a következő:

1. Járványos agy és gerinczagyhártya lobban megbetegült egy gyermek, mely meg is gyógyúlt.

2. Hólyagos himlőben megbetegült két egyén, mely meggyógyúlt.

3. Küteges hagymázban megbetegült egy egyén, mely elhalt.

4. Járványos fültőmirigylob észlelésre került két eset, mely mint kettő gyógyúlt.

5. Vérhas megfigyeltetett három esetben, mely mint három gyógyúlt.

6. Gyermeekági láz előfordult négy esetben, melyek közül elhalt három (75⁰/₀) gyógyúlt egy (25⁰/₀).

7. Bárányhimlőben megbetegült tizenhét egyén, mely valamennyi gyógyúlt.

8. Höckhurut bejelentetett 31 községből 37¹/₂ eset; ezek közül elhalt 51 (160⁰/₀), gyógyúlt 267 (83·70⁰/₀), gyógykezelés alatt maradt egy (0·30⁰/₀).

9. Hasi hagymáz megfigyelésre került 45 községben 190 eset (1897-ben 253); ezek közül elhalt 40 (21·05⁰/₀), gyógyúlt 144

(75·79⁰/₀), gyógykezelés alatt maradt 6 (3·16⁰/₀). A legtöbb ily alakú megbetegedés a krompachi vasgyár és a kotterbachi bányatelepen fordult elő. Alig ha tévedek, ha mindkét helyen az ivóvíz minőségében keressük a kór keletkezését

10. Roncsoló toroklob és torokgyík 68 községben észleltetett 170 eset; ezek közül elhalt 79 (46·47⁰/₀), gyógyult 91 (53·53⁰/₀). E heveny fertőző kórok ellen specificumnak ajánlott gyógyszer az Antitoxin használatba vétetett 63 esetben; melyek közül elhalt 15 (23·8⁰/₀), gyógyult pedig 48 (76·2⁰/₀). Az egyes esetek lefolyásáról a tisztelt kartárs urak szolgálhatnak fölvilágosítással a szerzett tapasztalatok alapján.

11. Kanyaró be lett jelentve 82 községből 3410 esetben; ezek közül elhalt 240 (7·038⁰/₀), gyógyult 3167 (92·87⁰/₀), gyógykezelés alatt maradt 3 (0·088⁰/₀).

12. Vörheny észlelésre került 83 községben 1127 eset; ezek közül elhalt 250 (22·18⁰/₀), gyógyult 816 (72·4⁰/₀), gyógykezelés alatt maradt 61 (5·41⁰/₀).

Az összes bejelentett heveny fertőző kórok száma 5246 1897-ben 3·27) s ezek közül elhalt 664 (12·65⁰/₀), meggyógyult 4511 (85·9⁰/₀), gyógykezelés alatt maradt 71 (1·35⁰/₀)

Kétségtelen hogy a heveny fertőző kórokban megbetegültek száma rendkívül nagy, de ha tekintetbe vesszük a 12·75⁰/₀-nyi halálozási szám arányt, akkor a végeredmény legalább is kielégítőnek tekinthető. (1897-ben a halálozási szám arány 15·123⁰/₀-ot tett ki).

Az egyes heveny fertőző kórok felosztását az egyes járássokra a mellékelt kimutatás tünteti ki.

A heveny fertőző kórok terjedésének meggátlására mind azon intézkedések foganasítottak, melyek az 1894. évi 91954 számú belügyministeri rendelettel előíratnak.

Ezen rendeletből kifolyólag, mind azon községekben, hol a nevezett heveny fertőző kórok egyike kiterjedni kezdett és a hol annak szüksége bebizonyult, a népiskolák ovódák és gyermek kertek a járvány tartalmára bezárattak és csak is valamennyi iskolai helyiségek szorgos fertőtlenítése után ismét megnyitattak.

Az óvintézkedések legfontosbbikat, a teljes elkülönítést, nem csak falun, de még kisebb városokban is keresztül vinni lehetetlen, egyrészt az alkalmas helyiségek hiánya miatt, másrészt pedig a munkás osztály ezen intézkedés elleni ellenszenve miatt.

Hogy a heveny fertőző kórok bejelentésének kötelezettsége a nagy közönség kedvét és kényelmét nagy mértékben zavarja,

tagadhatlan, de mind a mellett ez irányban is nap-nap mellet haladást vehetni észre, sőt remélhető, hogy a még itt ott mutató közöny idővel teljesen elenyészni fog.

Daczára az itt-ott nagyobb mérvben terjedt heveny fertőző kóroknak rendkívüli és talán nagyobb költséget is igénylő intézkedések szüksége fenn nem forgott. Járványorvosokat kirendelni, kórházakat felállítani, vagy kényszer gyógykezelést elrendelni szükséges nem volt, de szükségesnek bizonyult az elrendelt fertőtlenítést szigorúan ellenőrizni.

Mielőtt jelentésemet befejezném utalok még arra, hogy a múlt évben a megye területén az előbbi évekből világlatban tartott esetekkel együtt 32 trachoma és 16 trachoma gyanús eset fordult elő. Az előbbieket közül gyógyult 9, távozott 6, gyógykezelés alatt maradt 17; a trachoma gyanús esetek közül gyógyult 15, gyógykezelésben maradt egy. A mint ezen adatokból kivethetni, e kóreselek is mind inkább terjedni látszanak.

Ha még felemlitem, hogy a múlt évben 5649 első oltás és 4218 újra oltás fogatosított; hogy a vármegye területén összesen 66 orvos rendőri eset részint orvos rendőri bonczolattal, részint pedig egyszerű hullaszemlével végeztetett és pedig három talált hullán, 20 öngyilkos hulláján, 27 külerőszak folytán elhaltak hulláján és 16 hirtelen gyanús elhalálozás folytán; végre hogy az 1898-iki évben összesen 22 egyén maratott meg veszettségre gyanús eb által, melyek mindannyian a budapesti Pasteur intézetben védoltással láttattak el s a mai napig jó egészségnek örvendenek: felsoroltam mind azon mozzanatokát, a melyeket a mai jelentésemben felsorolni gondoltam.

Megköszönve Önök türelmét, kérem a felolvasott jelentést tudomásúl venni.

ÖSSZ-KIMUTATÁS

Szepes vármegye területén 1898-ban észlelt és bejelentett heveny fertőző kóroseteknek:

[illegible]